

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Martina Kovalčíková

Keď si pomôžeme, veľa spolu dokážeme

Osobnostný a sociálny rozvoj dieťaťa v podmienkach materskej školy

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Martina Kovalčíková

Kontakt na autora: Základná škola s materskou školou Dostojevského ulica 2616/25,
Poprad
Materská škola Ulica mládeže II. č. 2614/11, Poprad
kovalcikova.matka@gmail.com

Názov OPS/OSO: Keď si pomôžeme, veľa spolu dokážeme
Osobnostný a sociálny rozvoj dieťaťa v podmienkach MŠ

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
VII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval:

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Osobnostný a sociálny rozvoj, materská škola, predprimárne vzdelávanie, dieťa, učiteľka, Kolombín, lev, kaktus, aktivity, príbehy, kompetencie, postoje, zručnosti, plán výchovno – vzdelávacej činnosti, kamarátstvo, priateľstvo, pomoc, tolerancia.

Anotácia

Práca je zameraná na osobnostný a sociálny rozvoj dieťaťa v podmienkach materskej školy. Projekt „Keď si pomôžeme, veľa spolu dokážeme,“ ponúka možnosti ako v predprimárnej edukácii pracovať s touto prierezovou témou. Jednotlivé príbehy a aktivity majú svoj cieľ, sú zaradené do jednotlivých okruhov a oblastí predprimárneho vzdelávania. V súlade s princípmi a cieľmi Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 predstavujem spôsoby, metódy a formy práce ako nenásilným spôsobom sprostredkovať deťom životné hodnoty ako je kamarátstvo, priateľstvo, tolerancia, ohľaduplnosť a vzájomná pomoc.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	7
2 VÝCHODISKÁ PREDPRIMÁRNEJ EDUKÁCIE	9
2.1 Osobnostne orientovaná výchova	9
2.2 Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie	10
2.3. Prierezová téma - osobnostný a sociálny rozvoj	11
3 KEĎ SI POMÔŽEME, VEĽA SPOLU DOKÁŽEME	13
3.1 Kolombín, lev a kaktus	13
3.2 Kolombín a zbojníci	17
3.3 Kolombín a Anička	20
3.4 Kolombín a Martinko	23
3.5 Kamaráti – báseň	26
3.6 Cirkus a návrat	28
4 ODPORÚČANIE PRE PRAX	33
ZÁVER	34
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	35

ÚVOD

Aký asi bude svet vo chvíli, keď zaň budú musieť dnešné deti prevziať zodpovednosť? To dnes nikto nevie. Spoločenské zmeny prebiehajú nepredvídateľnou rýchlosťou. Možno sa onen budúci svet nebude tak výrazne líšiť od sveta, ako ho poznáme dnes, možno naopak dôjde k jeho celkovej premene. Ako môžeme tieto deti čo najlepšie pripraviť pre povolanie a na životné úlohy?

Vďaka materskej škole sa zvyšuje počet detí schopných komunikovať, spolupracovať a presadzovať sa. Deti sa tu učia prirodzene vyjadrovať svoje pocity a zážitky v slovných, výtvarných či pohybových prejavoch, a práve to dáva učiteľke materskej školy priestor, aby v rámci edukačnej činnosti sprostredkovala deťom také aktivity, ktoré smerujú k tomu, aby sa naplnil hlavný cieľ a poslanie materskej školy – dosiahnuť optimálnu, emocionálnu a kognitívnu úroveň, ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti.

Predkladaná overená pedagogická skúsenosť je určená hlavne pre učiteľov predprimárneho vzdelávania, ale myslím si, že by sa s ňou dalo pracovať aj v primárnom vzdelávaní. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. V prvých dvoch kapitolách som sa venovala teoretickým východiskám k uvedenej téme. V tretej kapitole predstavujem ucelený metodický materiál, ktorý je rozpracovaný do šiestich príbehov o Kolombínovi a jeho dobrodružstvách. V štvrtej kapitole sú spracované odporúčania pre prax, ktoré vyplývajú z celej práce.

Profilácia našej materskej školy je orientovaná na osobnostný a sociálny rozvoj dieťaťa. Aj z tohto dôvodu som pre deti našej materskej školy spracovala metodický materiál „Kolombín, lev a kaktus,“ a k jednotlivým príbehom som vytvorila aj ilustrácie. Je to šesť príbehov s rovnakými hlavnými postavami, ktoré sa prelínajú všetkými okruhmi a všetkými vzdelávacími oblasťami. Príbehmi som sa snažila deťom priblížiť hodnoty ako je priateľstvo, vzájomná pomoc, oddanosť, tolerancia, teda všetky princípy, ktoré robia človeka človekom.

Prostredníctvom jednotlivých príbehov deti tieto hodnoty spoznávali, stotožňovali sa s konaním hrdinov, svoje dojmy, pocity a postoje mali vždy možnosť prezentovať.

Príbehy pomáhajú učiteľke aj deťom vniknúť do tajomstiev priateľstva a pomoci. Dopĺňujúce aktivity, ktoré sú súčasťou overenej pedagogickej skúsenosti, sprostredkujú učiteľke spätnú väzbu, deťom umožňujú získané vedomosti, postoje a konanie upevňovať. Aktivity sa dajú modifikovať a prispôbovať vzniknutým situáciám v triede. Na základe príbehov sme si spolu s deťmi stanovili aj pravidlá triedy, ktoré sa všetci snažíme dodržiavať a plniť.

Pre deti boli príbehy a ilustrácie neznáme, pretože je to moja autentická tvorba, vymyslená práve na účely realizácie uvedenej prierezovej témy. Práve preto sa s textom pracovalo výborne, u detí sa rozvíjala fantázia, predstavivosť, ktorú uplatňovali hlavne pri dokončovaní príbehov.

Aktuálnosť a dôležitosť emocionálnosti pre život jedinca si vo svojej každodennej práci maximálne uvedomujem. Vychádzajúc z poznania že to, čo sa dieťa naučí do šiestich, respektíve do siedmich rokov svojho života, teda v materskej škole, je pre jeho ďalší život najpevnejším základom do jeho budúcnosti. Preto si myslím, že aj poznatky z tohto projektu, ktorý v rámci OPS predstavujem, sú pre deti a ich budúci život prínosom.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Kontext a rámec

Cieľom predprimárneho vzdelávania je dosiahnuť optimálnu, emocionálnu a kognitívnu úroveň, ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti.

Vychádzajúc z hlavného cieľa predprimárneho vzdelávania, vo svojej pedagogickej praxi v maximálnej možnej miere využívam humanisticky orientovanú edukáciu, t.j. mám na zreteli osobnosť dieťaťa. Vo svojej každodennej činnosti, pri tvorbe edukačného programu, pri vymýšľaní aktivít, pri výbere ciest, ktoré vedú k ich napĺňaniu rešpektujem jedinečnosť a celosť dieťaťa.

V hlavnej, praktickej časti práce predkladám metodický materiál, aktivity, ktoré boli zrealizované v materskej škole s päť a šesťročnými deťmi. Ciele, princípy a stratégie aktivít boli v súlade so Štátnym vzdelávacím programom ISCED 0, ako aj so Školským vzdelávacím programom Materskej školy Ulica mládeže II. Poprad. Metodický materiál, „Keď si pomôžeme, veľa spolu dokážeme“ bol vypracovaný, pre plnenie úloh prierezovej témy osobnostný a sociálny rozvoj dieťaťa v podmienkach materskej školy.

Špecifikácia cieľovej skupiny

- **Kategória:** učiteľ
- **Podkategória pedagogických zamestnancov podľa § 13 zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov:** učiteľ pre predprimárne vzdelávanie
- **Žiak:** dieťa materskej školy
- **Okruhy:** Ja som, Ľudia, Príroda, Kultúra
- **Vzdelávacie oblasti:** perceptuálno-motorická, kognitívna, sociálno-emocionálna
- **Kompetencie:** Osobnostné, sociálne, komunikatívne, kognitívne, učebné

Cieľ práce

Cieľom predkladanej overenej pedagogickej skúsenosti je poskytnúť učiteľom predprimárnej edukácie ucelený metodický materiál a námety na aktivity pri plnení úloh zo štátneho vzdelávacieho programu pre napĺňanie humanistických cieľov a princíпов v oblasti osobnostného a sociálneho rozvoja dieťaťa predškolského veku. Prostredníctvom jednotlivých príbehov a námětov na edukačné aktivity ponúkam návrhy, ako sa primeranou formou cez jednotlivé organizačné formy dá u detí rozvíjať ich osobnostný a sociálny potenciál.

Čiastkové ciele

Projekt „Keď si pomôžeme, veľa spolu dokážeme“ vznikol na podnet mojich kolegyň. V didaktických materiáloch sme nenašli ucelený materiál, ktorý by sme mohli využiť k napĺňaniu cieľov spomínanej prierezovej témy. Tak som sa tejto ponuky zhostila a vymýšľala som dobrodružstvá Kolombína a jeho kamarátov. Vzniknuté príbehy som obohatila aj o ilustrácie. Piesni dala hudobnú podobu kolegyňa Viera Skupinová.

Pri spracovávaní som mala na zreteli aj tieto čiastkové ciele:

- Sprostredkovať deťom informácie a spolu s nimi realizovať také aktivity, ktoré by viedli k rozvíjaniu ich nonkognitívnych stránok osobnosti.
- Pripravovať a navodzovať také modelové situácie v triede, v ktorých by si deti mohli overovať svoje nadobudnuté poznatky, vedomosti a postoje.
- Spolu s deťmi vytvárať a definovať také pravidlá triedy, ktoré by boli zrozumiteľné pre všetkých zúčastnených v edukačnom procese.
- Ponúkať deťom také činnosti, ktoré sú primerané ich vekovým a individuálnym osobitostiam, a tým zabezpečiť úspešnosť pri plnení úloh.
- Svojim prístupom a vhodne zvolenými stratégiami vytvárať priaznivú pracovnú atmosféru, ktorá má pozitívny dopad na dieťa.
- Diskusiu, rozhovory využívať hlavne na to, aby deti spontánne a bez bariér navzájom komunikovali, aby bez zábran vylovovali svoje hodnotiace postoje voči sebe aj iným.

2 VÝCHODISKÁ PREDPRIMÁRNEJ EDUKÁCIE

Pedagógovia a psychológovia zaoberajúci sa teoretickými a praktickými otázkami školstva a procesu výchovy a vzdelávania, ale aj učitelia s dlhoročnými skúsenosťami zo školskej praxe v súčasnosti prichádzajú k záverom, že tradičné školstvo už nestačí vysokému tempu rozvoja a šírenia vedeckých poznatkov. Stále viac sa potvrdzuje, že v dnešnom zložitom svete, v zložitých sociálnych podmienkach a medzil'udských vzťahoch, už jedincomi nestačí dobre osvojené množstvo informácií, poznatkov, vedomostí o svete a to, ako možno tieto vedomosti využiť v každodennom živote, ale potrebujú sa dozvedieť viac o tom, kto sú, akí sú, ako ich vníma okolie, ako fungujú vo svojom sociálnom okolí, aké majú možnosti a predpoklady na dosiahnutie stanovených úloh a cieľov.

Pre súčasnú školu je charakteristické, že na popredné miesto sa kladie vedomostná úroveň a v pozadí zostáva emocionálny a sociálny rozvoj jedincov, rozvoj ich samostatnosti, tvorivosti, nadania a talentu (Gajdošová, Herényiová, 2002).

Predstavy o tom, čo by sa malo dieťa v materskej škole naučiť sa vyvíjali a menili. Dnes už vieme, že na to, aby sa dieťa dokázalo samostatne rozhodnúť a konať, potrebuje si v rôznych situáciách overiť spôsob a dôsledky vlastného konania. Aby preň bolo prirodzenou potrebou celoživotné vzdelávanie, musíme v ňom od detstva podporovať permanentnú zvedavosť a záujem o svet a ľudí. Aby dokázalo žiť, dorozumievať sa a spolupracovať s ostatnými musí sa s nimi stykať, spoločne s nimi prežívať radosť aj smútok, úspech aj sklamanie.

Podľa Kosovej (2000), každé dieťa potrebuje starostlivé, bezpečné prostredie, plné porozumenia a úcty, priestor a čas pre mnohoraké činnosti a spontánnu hru, rešpektovanie svojej osobnosti. V takomto ponímaní má každá kvalitná materská škola pre každé dieťa zabezpečiť najvyššiu možnú úroveň zdravého celostného rozvoja osobnosti každého dieťaťa, ktorá je preňho individuálne dosiahnuteľná, aby dieťa nadobudlo také vedomosti, schopnosti a postoje, teda kompetencie, ktoré zvýšia jeho vzdelávacie šance pre úspešný začiatok primárneho vzdelávania a umožnia mu žiaduco, slobodne a zodpovedne riadiť svoju budúcnosť.

2.1 Osobnostne orientovaná výchova

Moderné vnímanie predškolskej výchovy a vzdelávania vychádza z požiadavky individuálneho osobnostného rozvoja, ktorý je založený na špecifických potrebách dieťaťa a ich primeranom uspokojovaní. Potreby detí predškolského veku majú niekoľko dimenzií – fyzickú, psychickú a sociálnu, ktoré sa môžu v prostredí materských škôl spoľahlivo, cielene a kvalifikovane naplňovať. Odborná a metodická pripravenosť učiteliek materských škôl umožňuje u každého dieťaťa rešpektovať zvláštnosti, podnecovať jeho osobité prejavy aj tvorivé schopnosti.

Cieľová a hodnotová orientácia koncepcie predškolskej výchovy vychádza z osobnostného rozvoja dieťaťa predškolského veku. Pri takejto výchove je dieťa šťastné, spokojné, má dostatok možností a príležitostí na vlastné prežívanie, dostatok času a vlastné tempo na osvojovanie si poznatkov a zručností, je to návrat k dieťaťu a k detstvu. Osobnostne orientovaná výchova a vzdelávanie rešpektuje štyri základné princípy (Kosová, 2007):

Jedinečnosť dieťaťa znamená, že každé dieťa je iné a má zostať iné, aj keď prejde procesom edukácie. Rôzne deti budú mať rovnaké šance iba vtedy, ak k nim učiteľka bude mať iný prístup podľa ich úrovne rozvoja. Rovnakosť musí byť v dávaní lásky,

možností a priestoru na sebvýjadrenie sa, v spravodlivom práve a v dodržiavaní dohodnutých pravidiel.

Sebarozvoj dieťaťa spočíva v tom, že dieťa nie je pasívny poslucháč, ale je činnostne aktívne. Predpokladá sa používanie takých postupov, v ktorých si dieťa samo dáva dosiahnuteľné ciele, má byť činorodé a aktívne. Čo dokáže urobiť samo, nech urobí. Súčasne má byť vedené k uvedomelej autoregulácii a v procese sa podporuje jeho sociálny rozvoj.

Celostný rozvoj osobnosti predpokladá dať vo výchove a vzdelávaní priestor na rovnomerný rozvoj všetkých stránok osobnosti dieťaťa. Celostnosť znamená vyvážený rozvoj a „používanie“ obidvoch mozgových hemisfér.

Priorita personálnej roviny výchovy a vzdelávania zastrešuje rozmanitosť vzťahov, do ktorých dieťa v procese učenia vstupuje. Dôležitý je predovšetkým interpersonálny vzťah dieťa – učiteľka. Nedirektívny a facilitujúci vzťah napomáha k tomu, že dieťa prijíma podnety a pôsobenie učiteľky, dieťa sa tak cíti neohrozované, otvorí sa pôsobeniu učiteľky a bude sa aktívne meniť po všetkých stránkach osobnosti. A dieťa si takto utvára systém návykov, vedomostí, zručností a postojov.

Podľa Cejpekovej (2001), dôležitým faktorom v edukačnom procese, ktorý je orientovaný na dieťa, je aj špecifická atmosféra v triede, ktorá je charakterizovaná:

- vzťahom medzi učiteľom a žiakom, v ktorom učiteľ vystupuje v roli nápomocníka a povzbudzovateľa,
- partnerským vzťahom medzi deťmi založeným na kooperácii a na vzájomnej pomoci,
- dôverou medzi dieťaťom a učiteľom a deťmi navzájom,
- prejavmi úprimného záujmu o poznanie osobnosti dieťaťa,
- ochotou učiteľa rozvíjať záujmy, potreby a zvedavosť dieťaťa,
- takou organizáciou činností, aby deti prežívali pocit úspešnosti.

2.2 Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie

Predprimárny stupeň vzdelávania je vstupnou bránou do celoživotného vzdelávania človeka, prezentuje všeludské hodnoty, kultúru príslušnej spoločnosti, všeobecne platné tradície, rituály a zabezpečuje dieťaťu plynulý prechod z rodinného sveta spoločnosti, prechod z hravého detstva, k systematickému vzdelávaniu.

Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), predprimárne vzdelávanie vymedzuje ako cielene organizovaný a realizovaný proces výchovného a vzdelávacieho pôsobenia a učenia zameraného na rozvoj dieťaťa predškolského veku v súlade s jeho predpokladmi, ktoré stimulujú jeho vlastnú snahu stať sa harmonickou osobnosťou.

Osobnosť dieťaťa sa v materskej škole rozvíja komplexne prostredníctvom konkrétneho obsahu. Dieťa si tak utvára systém návykov, vedomostí, zručností a postojov, rozvíjajú sa jeho základné kľúčové kompetencie. Obsah a systém poznatkov, ktoré si má dieťa predškolského veku osvojiť, je utriedený v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 s názvom Dieťa a svet.

Štátny vzdelávací program ISCED 0 (2008), je integrovaný do štyroch tematických okruhov:

- Ja som
- Ľudia
- Príroda
- Kultúra

A každý tematický okruh v sebe zahŕňa tri vzdelávacie oblasti rozvoja osobnosti dieťaťa:

- Perceptuálno-motorickú
- Kognitívnu
- Sociálno-emocionálnu

Vzdelávacie oblasti v sebe zároveň v rôznej miere zahŕňajú pohybovú, zdravotnú, poznávaciu, matematicko-logickú, jazykovú, komunikatívnu, etickú, vlasteneckú, dopravnú, informačnú, hudobnú, výtvarnú, literárnu, pracovnú, environmentálnu, mediálnu výchovu, výchovu k tvorivosti a oblasť rozvoja predčitateľskej gramotnosti a gramotnosti vo všeobecnosti (ISCED 0, 2008 s. 13).

V Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie – sú integrované prierezové témy:

- Osobnostný a sociálny rozvoj
- Ochrana života a zdravia
- Dopravná výchova
- Environmentálna výchova
- Mediálna výchova
- Multikultúrna výchova
- Výchova k tvorivosti
- Predčitateľská gramotnosť a gramotnosť vo všeobecnosti
- Informačno-komunikačné technológie

Uvedené prierezové témy sa prelínajú vo všetkých:

- kompetenciách,
- tematických okruhoch,
- vzdelávacích oblastiach,
- vo vzdelávacích štandardoch.

Možno ich realizovať ako integrovanú súčasť v celom obsahu výchovy a vzdelávania, plánovať ich v učebných osnovách aj v rámci profilácie materskej školy.

2.3 Prierezová téma – osobnostný a sociálny rozvoj

Oblasť osobného rozvoja zahŕňa individuálny sebarozvoj a rozvoj ostatnými. Rozvíjaniu napomáhajú rôzne programy, nástroje a metódy na dosahovanie cieľov – napr. rozvíjanie a podporovanie sebauvedomovania, poznania seba samého, osobnostného potenciálu. V predškolskom veku deti už nie sú tak závislé na rodičoch a dospelých a sú schopné nadväzovať kontakty hlavne so svojimi rovesníkmi. Dieťa sa v skupine rovesníkov začína presadzovať, získava určité postavenie v skupine, zaujíma určitú rolu. Tiež sa rozvíja schopnosť kooperácie, ale aj súperenia. Ide o nadobúdanie určitých postojov a modelov správania. Dieťa sa musí správať podľa situácie a podľa roly v danej situácii. Nezvládnutie tejto vývinovej úlohy sa prejavuje v neprimeranom správaní a konaní, deti majú zmätok samy v sebe. Dieťa si čoraz viac uvedomuje svoju rolu v živote, ktorá sa v rôznych situáciách mení. Ako uvádza Kosová (2000), uvedomovaním si svojho postavenia a svojej roly dieťa rozvíja samo seba a svoje možnosti a stáva sa stále viac a viac samo sebou. Nezačlenením sa do skupiny rovesníkov dieťa schopnosť osobnostného a sociálneho rozvoja získava veľmi pomaly.

Socializácia je postupné začleňovanie jednotlivca do spoločnosti prostredníctvom napodobňovania a identifikácie, najprv v rodine, ďalej v malých spoločenských skupinách, až po zapojenie sa do najširších celospoločenských vzťahov. Je to celoživotný proces, v ktorom si dieťa osvojuje formy správania a konania, jazyk, hodnoty, poznatky a kultúru danej spoločnosti (Sobotová, 2013, s. 170).

Dieťa nadobúda sociálne a osobné spôsobilosti a osobnostné kvality, ktoré pozitívne pôsobia aj na jeho kognitívny rozvoj v hrách a iných výchovno-vzdelávacích činnostiach, ktoré sú zamerané na rozvíjanie sebaúcty, sebareflexie, prevzatie zodpovednosti za svoje správanie.

Hlavným cieľom pri spracovávaní a realizácii príbehov bolo primeraným spôsobom deťom približovať všeludské etické hodnoty, učiť sa kooperovať v skupine, kolektíve. Prostredníctvom prierezovej témy osobnostný a sociálny rozvoj sa u detí rozvíjajú osobnostné – interpersonálne aj intrapersonálne kompetencie, komunikatívne, kognitívne a sociálne kompetencie. Deti mali priestor na vyjadrovanie vlastných pocitov, poznatkov, názorov, prezentovali svoje zručnosti, návyky a skúsenosti. Pri práci s textom sa u detí rozvíjala, rozširovala a upevňovala pasívna, ale hlavne aktívna slovná zásoba.

Príbehy, ako aj hlavní hrdinovia, sa stali obľúbenými, deti si prostredníctvom Kolombína a jeho dobrodružstiev uvedomujú nástrahy, problémy života, ale aj jeho radosti a starosti. Na stretnutie s Kolombínom sa deti vždy tešili. Ku stretnutiu ich vždy zvolávala ústredná pieseň, ktorou sme čítanie o Kolombínovi začínali.

V nasledujúcich kapitolách predkladám príbehy a aktivity tak, ako ich realizujem ja vo svojej pedagogickej edukačnej činnosti.

3 KEĎ SI POMÔŽEME, VELA SPOLU DOKÁŽEME

V tejto kapitole chronologicky predstavujem jednotlivé príbehy a aktivity. Hlavným cieľom príbehov je naučiť sa rešpektovať všel'udské etické hodnoty. Postupným predstavovaním príbehov a hlavných hrdinov si deti osvojujú a následne v praktickom bežnom živote aplikujú získané poznatky a postoje.

Z vlastnej skúsenosti viem, že deti predškolského veku často základné pravidlá a princípy vedia viac uplatňovať v teoretickej rovine. Vedia prerozprávať niekedy až katastrofické zakončenia – ... čo by sa mohlo stať keby...,ako to môže skončiť, keď si navzájom ubližujeme..., ...ako by si chcel pomôcť.... a pod. Ale v praktickej aplikačnej rovine je už väčší problém, nakoľko dieťa predškolského veku sa predsa len správa viac egocentricky a ešte nemá vžitú modely správania, autoregulačné prvky sa objavujú postupne. Ale práve tu je naša úloha, prostredníctvom toho, čo je deťom blízke, poukazovať na dôležitosť dodržiavania pravidiel. Aj práve preto, som si ako hlavných hrdinov zvolila postavy z ríše rozprávok a zvierat.

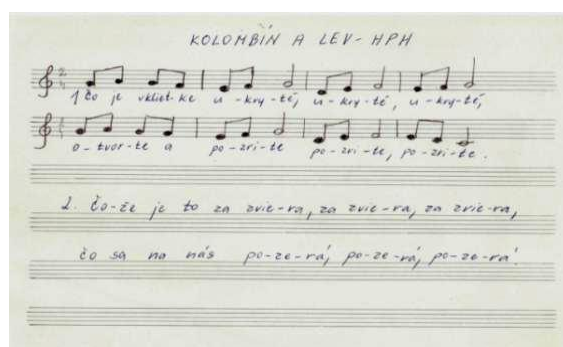
Jednotlivé príbehy sú akoby jednotlivé edukačné aktivity s vlastným cieľom zaradené do niektorého okruhu a oblasti predprimárneho vzdelávania. Každá edukačná aktivita má svoj obsahový a výkonový štandard, využívajú sa rôzne stratégie a rozvíjajú sa niektoré kompetencie.

3.1 Kolombín, lev a kaktus

Plán výchovno – vzdelávacej činnosti

Okruh	Kultúra
Oblasť	Sociálno-emocionálna
Obsahový štandard	Detská, ľudová a autorská poézia a próza
Výkonový štandard	Počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detské autorské príbehy. (ISCED 0, s.25).
Výchovno-vzdelávacie cieľ	Prostredníctvom príbehu približovať deťom ako chrániť všel'udské etické hodnoty. Vyjadriť charakterové vlastnosti rozprávkových postáv, voľne tlmočiť svoje pocity a dojmy z príbehu. Pokúšať sa vymyslieť ďalšie osudy hlavných hrdinov. - dieťa vie po vypočutí príbehu uviesť príklady, ako chrániť etické hodnoty. - vie pomenovať charakterové vlastnosti postáv, voľne tlmočí svoje pocity a dojmy z príbehu. - vymyslí a slovné prezentuje ďalšie osudy hlavných hrdinov.
Učebné zdroje	príbeh, obrázky, lopta, ISCED 0
Stratégie	Riešenie problémových úloh, hranie rolí, panelová diskusia, práca s knihou, tvorivá činnosť detí, manipulácia s predmetmi, DITOR, čítanie, rozhovor, analýza textu.
Kompetencie	Komunikatívne – vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi a dospelými. Osobnostné – presadzuje sa s ohľadom na seba aj druhých. (ISCED 0, s.8-11).

Každé stretnutie s hrdinami príbehov sme začínali motivačnou piesňou Kolombín a Lev.

Obrázok 1 Notový zápis piesne

Zdroj: archív autora

Nasledovalo prečítanie príbehu:

Bola zima, sneh sa sypal ako perie z potrhanej periny a občas zadul studený vietor. Kolombín sa striasol. „Bf, to je zima. Myslím, že by som už mal ísť domov. Táto prechádzka mi úplne stačila.“ Otočil sa a po vlastných stopách, ktoré ešte nestihol zafúkať vietor a zaviať sneh, sa pomaly vracal k domu. Ono to vlastne ani nebol dom, Kolombín totiž býval v starom, bútlavom strome. Kráčalo sa mu čoraz ťažšie, nohy sa mu zabárali do snehu a ledva ich vyťahoval zo snehu von. V lese bolo ticho, iba vietor fučal a dychčal v konároch stromov, ako keby s nimi zápasil. Ticho zrazu pretálo silné nadávanie, ktoré sa pomaly blížilo ku Kolombínovi. „Tá večne hladná potvora! Denne aby som jej dával vagón jedla! Veď počkaj, ja ti dám, toľko sa napchávať!“ Nadávanie už bolo celkom blízko. Kolombín sa od strachu skrýl za strom. „Kto vie, ako to „nadávanie“ vlastne vyzerá?“ pomyslel si po chvíli. Opatrne vykukol spoza stromu a zbadal ho. Mal guľatú, červenú tvár, veľké bruško, ruky ako lopaty a mocné nohy vo veľkých čizmách. „Ale, veď je to riaditeľ cirkusu, pán Maríni,“ spoznal ho s úľavou Kolombín. Pamätal sa naňho veľmi dobre. Raz v lete sa vybral do blízkeho mesta a zašiel i do cirkusu. Tam videl pána riaditeľa, ktorý cvičil kone. Po predstavení za ním zašiel a veľmi chválil všetko, čo videl. Pán Maríni mu sľúbil, že keď nabudúce prídu do mesta, bude sledovať predstavenie zadarmo, keď sa mu to tak páčilo. „Žeby šiel po mňa?“ rozmýšľal Kolombín, „a možno je v meste predstavenie.“ Vyšiel spoza stromu. „Zdravím vás, pán riaditeľ,“ spustil veselo. „Prišli ste po mňa, bude cirkus?“ Pán Maríni, ktorý si myslel, že je v lese úplne sám, sa tak zľakol, že podskočil a bum! Spadol, aký bol dlhý a široký. Zavesloval v snehu rukami a horko ťažko sa zdvihol. „Ty si mi ale dal,“ krútil hlavou a oprašoval si nohavice. „Vieš, ako som sa zľakol? Kdeže teraz cirkus. Iba tu zimujeme. Prišiel som sa ochladiť a upokojiť. Mám totiž veľké trápenie.“ „Môžem vám nejako pomôcť?“ opýtal sa Kolombín. „Mne už nikto nepomôže,“ vzdychol Maríni a krútil hlavou. „Iba žeby, iba žeby si mal rád zvieratká.“ „To mám, a veľmi.“ „A nechcel by si jedno? Také pekné, milučké.“ „A aký je to druh,“ bol zvedavý Kolombín. „No, povedzme, taká väčšia mačička,“ povedal riaditeľ po chvíľke premýšľania. „S ňou mám to trápenie. Priveľa žerie.“ „To mi nevádi, vezmem si ju, hoci aj hneď.“ „Tak pod' so mnou,“ potešil sa riaditeľ. Vyšli z lesa. Pán Maríni sa ponáhlal, aby si to Kolombín náhodou nerozmyslel. „Prečo tak uháňame?“ dychčal za ním Kolombín. „Len pridaj, pridaj, chcem ti ju čo najskôr ukázať.“

„Tu zimujú moje zvieratká,“ fučal Maríni, celý spotený, keď konečne zastali pri veľkej budove. Otvoril mohutnú bránu a vošli dnu. Z kliebok, ktoré boli postavené jedna vedľa druhej, sa ozýval krik a štekot. „Tu počkaj,“ prikázal Kolombínovi pri jednej z nich. Malým kľúčikom odomkol železom okované dvierka a vyviedol... Vyviedol naozajstného, živého, chlpatého leva. „Pomóc,“ zajačal Kolombín a už sa aj hnal preč. „Stoj!“ volal riaditeľ, „vráť sa!“ Ale Kolombín len bežal a bežal, až kým ho Maríni, ktorý sa za ním rozbehol aj s levom nechtyl za golier a nezastavil. „To je Dundo, je krotký ako ovečka,“ vravel od strachu sa trasúcemu chlapcovi. „Pohladkaj ho.“ Kolombín váhavo vystrel ruku a tu mu ju Dundo oblizol. Potom si sadol ako psík. Kolombín od údivu len vypliešťaľ oči. „Dundo bol už od malička iný, ako ostatné levy,“ začal rozprávať Maríni. „Bol vždy bojzlivý, poslušný a prítulný. Ostatné levy mu brali skoro všetku potravu, ostávalo mu len pár kostičiek, ktoré už nik nechcel. Bol už chudák celý vyhladovaný a vychudnutý, keď som si to konečne všimol. Práve som jedol krupicovú kašu, a tak som mu z nej trocha vylial na tie kosti. To si mal vidieť! Skoro si jazyk prehltol. Tak mu to zachutilo, že už nič iné nechce. Každý mesiac musím kupovať celé vrece krupice a na potravu pre iné zvieratá mi už pomaly žiadne peniaze nezvýšia.“ „Pre mňa to nie je žiadny problém,“ poznamenal Kolombín. „Krupice, tej mám až, až. Každé leto pomáham v mlyne a miesto výplaty si beriem krupicu. Mám ju totiž strašne rád.“ „Takže by si si Dunda vzal?“ „Jasné, beriem ho.“ „To mi odľahlo,“ potešil sa riaditeľ. „Tak my už ideme, pán Maríni, aby sme domov prišli ešte za vidna. Ďakujem za Dunda a dovidenia,“ lúčil sa Kolombín. „Naopak, ja musím poďakovať tebe, zachránil si mi cirkus.“ Podali si ruky a riaditeľ im kýval spred brány svojho zverinca, až kým sa mu nestratili z dohľadu. Kolombín s Dundom zabočili k lesu a tam sa statočne brodili v snehu. Ako si tak vykračovali, Kolombín zazrel niečo čudné na zemi. Vyzeralo to ako zelený ježko. Keď podišiel bližšie, videl, že to nie je žiaden ježko, ale kaktus v črepníku. Zodvihol ho. „Ako sa tu mohol dostať kaktus?“, premýšľal. „To svet nevidel,“ vravel nahlas a krútil hlavou. „To svet nevidel,“ ozval sa piskľavý hlas vedľa neho. „Kto je to?“ strhol sa Kolombín. „Kto je to?“ ozval sa znova ten istý hlások. Kolombín sa obzeral na všetky strany, ale nikoho nevidel. „Ukáž sa!“ zvolal výhražne. „Ukáž sa,“ zopakoval hlások. „Kde si?“ „Kde si?“ „Vylez, lebo uvidíš!“ „Vylez, lebo uvidíš.“ „Veď ja si ťa nájdem!“ „Veď ja si ťa nájdem.“ „Vieš, kto som?“ kričal Kolombín zlostne. „Vieš, kto som?“ pišťal hlások. „Som Kolombín!“ „A ja som kaktus.“ Kolombín otvoril od prekvapenia ústa a kaktus mu skoro vypadol z ruky. „Ty, ty rozprávaš?“ „Áno, som hovoriaci kaktus. Jediný na svete. No, celkom určite neviem, či jediný, ale doteraz som sa so žiadnym iným hovoriacim kaktusom nestretol.“ „A ako si sa sem dostal?“ „Celkom jednoducho, v papierovom vrecku. Vieš, to bolo tak. Celé roky som si pokojne stál v záhradníctve medzi ostatnými kaktusmi a rozprával som sa len sám so sebou. Dnes tam prišli dvaja chlapci a kúpili si ma. „Jožko,“ povedal po chvíli jeden z nich, „myslíš, že nám v tom vrecku nezmrzne?“ Tu som sa už nemohol zdržať a povedal som: „Nebojte sa, ja som otužilý.“ Chlapci vykriekli, pustili ma na zem, začali utekať ako na pretekoch, darmo som za nimi volal, vrecko sa roztrhlo a vietor ma potom zakotúľal až sem. Ležal som tu a mrzol, až kým si neprišiel.“ „Neboj sa, ja ťa zamrznúť nenechám. Vezmem ťa k sebe, dobre? Budeme bývať všetci traja spolu a bude nám veselo, tešil sa Kolombín. Bolo, ale nie dlho. Niečo sa totiž stalo.

A tak sa končí prvý príbeh a Kolombínovi a jeho nových kamarátoch. Po prečítaní textu nasleduje rozbor a analýza textu. Počas čítania na tabuľu deťom predkladám aj obrázkový materiál k príbehu.

Obrázok 2 Ilustrácia 1

Obrázok 3 Ilustrácia

Obrázok 4 Ilustrácia 3

Obrázok 5 Ilustrácia 4

Zdroj: archív autora

Pedagogická reflexia

Po pútavom prečítaní si s deťmi spoločne vysvetlíjeme slová a slovné spojenia:

Cirkus (odpovede detí – je to taký stan, kde vystupuje šašo, klaun, cvičia zvieratká, môžeme sa voziť na koníkoch, fotili sme sa na ťave). Z odpovedí konštatujem, že deti poznajú význam slova cirkus.

Vagón jedla (odpovede detí – jedlo, ktoré k nám pricestuje vlakom. Deťom vysvetlím, že je to prirovnanie, že do vagónu sa veľa zmestí, takže vagón jedla znamená veľa jedla).

Zverinec (odpovede detí – deti správne odpovedali, že tam žijú zvieratá, že v cirkuse majú zverinec, chodia si tam ľudia obzerať zvieratká).

Nestratil z dohľadu (odpovede detí – asi uja boleli oči, nevidel, kde kto je, niečo stratil a nevidel to. Vysvetlím – znamená to, že sa za niekým pozeráme, pokiaľ ho vidíme. Keď už zájde ďaleko a nevidíme ho, hovorí sa, že sme ho stratili z dohľadu).

Zelený ježko (odpovede detí – bol to kaktus, ktorý má tiež pichliače ako ježko, zelený bol preto, lebo je to kvietok).

Kladenie otvorených, provokačných otázok (U-učiteľ, jeho otázky, D-deti, ich odpovede):

U: Ako vyzeral Kolombín? A aký bol?

D: Veselý chlapec, bol dobrý, lebo si zobral Dunda, zachránil kaktus, rád chodil do cirkusu, podelil sa s krupicou s levíkom, staral sa o kamarátov.

U: Čo je to kaktus?

D: Pichľavý kvietok, kvet v kvetináči.

U: Čo by sa stalo s kaktusom, keby ho Kolombín nezachránil?

D: Zamrzol by, lebo vonku bol sneh, bola zima.

U: Poznáš niekoho, kto je ako Kolombín? Kto rád pomáha?

D: Ja pomáham mamke, lebo upratujem hračky. Ocko pomáha mamke variť. Dedko pratal sneh, pomohol babke, aby nespadla.

U: A ako asi skončí dobrodružstvo Kolombína a jeho kamarátov?

D: Stretli ešte iných kamarátov a spolu sa hrali, spolu odišli domov, hrali sa naháňačku, išli pomáhať ujovi do cirkusu.

U: Tak to sa dozvieme nabudúce, ale prečo by sme si mali pomáhať?

D: Aby nás mali ľudia radi. Aby sme mali kamarátov. Aby nás pochválili. Aj ja som rád, keď mi pomáhajú.

Táto odpoveď mi pomohla k tomu, aby sme si stanovili pravidlo, ktoré vyplývalo z príbehu:

„Ak si budeme navzájom pomáhať, budeme všetci v našej triede kamaráti, a všetci sa tu budeme mať dobre. Je pekné a správne, ak sa k sebe správame tak, ako chceme, aby sa ostatní správali k nám. Potom nám je v materskej škole dobre.“

Na záver sa s deťmi zahráme pohybovú hru:

„Komu rád pomôžem.“

Popis hry: Deti stoja v kruhu, hádžu si loptu, povedia meno, komu loptu hádžu. Povedia aj to, ako by práve tomu konkrétnemu kamarátovi pomohli a prečo.

Popísaná aktivita mala plynulý priebeh. Príbeh detí upútal, na otázky vedeli reagovať, ich aktivita bola spontánna. Dokončovanie príbehov deti predškolského veku veľmi obľubujú, nakoľko môžu nechať pracovať svoju fantáziu. Niekedy vznikajú až katastrofické konce príbehov, ale myslím si, že to je všetko realita, odzrkadľuje sa to, čo deti obklopuje, s čím sa v dennodennom živote stretávajú. Vyvodené pravidlo z tohto príbehu sa snažíme všetci v našej triede dodržiavať a rešpektovať.

Záverečná hra je veľmi dobrou sociometrickou sondou do života kolektívu detí.

3.2 Kolombín a zbojníci

Plán výchovno – vzdelávacej činnosti

Okruh	Príroda
Oblasť	Kognitívna
Obsahový štandard	Rastlinná ríša. Kvety.
Výkonový štandard	Poznať, opísať a rozlíšiť niektoré kvety. (ISCED 0, s.22).
Výchovno-vzdelávacie cieľ	Určovať charakteristické znaky kvetov, ich častí, zhodnotiť ich životných podmienky, rozvíjať pamäť a myslenie pri rozlišovaní a triedení kvetov – snežienka, podbeľ, prvosienka jarná, púpava. Zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, dojmach a zážitkoch. - dieťa určí charakteristické znaky kvetov, ich častí, vie popísať ich životné podmienky. - odlíši kvety – snežienku, podbeľ, prvosienku jarnú, púpavu. - zmysluplne rozpráva o svojich pocitoch, dojmach a zážitkoch.

Učebné zdroje	Obrázky, pracovné listy, závesné obrázky, knihy, encyklopédie.
Stratégie	Pozorovanie, klasifikácia, analýza, riešenie problémových, divergentných úloh, interpretácia zistení.
Kompetencie	Učebné – objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami. Informačné – prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií. Kognitívne- rieši jednoduché problémové úlohy. (ISCED 0, s.8-11).

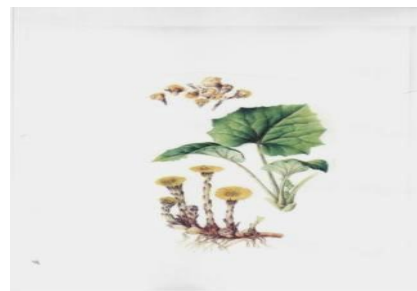
Stretnutie s príbehom opäť začíname piesňou Kolombín a Lev.

Čo sa stalo Kolombínovi a jeho priateľmi? V predchádzajúcej aktivite deti dopĺňali a vymýšľali záver príbehu. Ale ako to skutočne bolo?

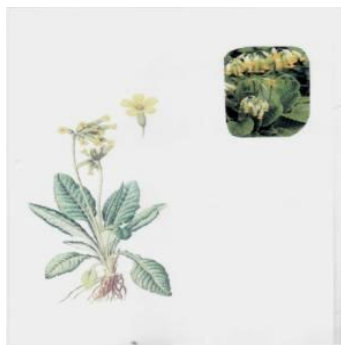
V lese sa usalašili zbojníci. Kolombín ich náhodou zazrel, keď bol na prechádzke. Zima už pominula, oteplilo sa, nastala jar. Trávička sa zazelenala, zo svojich úkrytov vyšli prvé chrobáčky, stromy boli obsypané púčikmi, na lesnej čistinke vykukli prvé jarné kvety, snežienky. Neskôr k nim pribudli na lúkach podbele, prvosienky. Slnčné lúče pomohli rozkvitnúť i strapatým, žltým púpavam. Keď predstavujem kvety, hneď ich ukladám aj na tabuľu. Aby mohli kvietky rásť niečo k svojmu životu potrebujú. Keďže sú to už najstaršie deti, poznatky o rastlinách, ich spôsobe a podmienkach života poznajú, tak ich demonštrujú. Kvietky potrebujú vodu, hlinu, slnko, korenkami si z hlíny ťahajú vodu a potravu a slniečko im pomáha, aby rástli a kvitli.

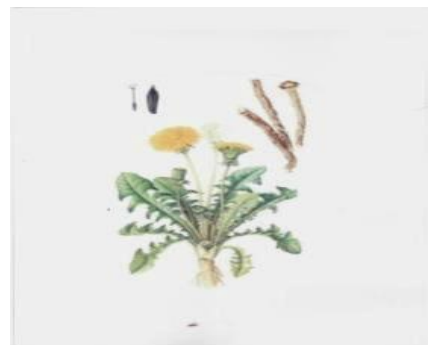
Obrázok 6 Snežienky

Obrázok 7 Podbeľ

Obrázok 8 Prvosienka jarná

Obrázok 9 Púpava

Zdroj: archív autora

Kolombín sa im veľmi potešil, pretože podbele a prvosiienky sú výborné usušené a potom sa z nich varí čaj proti nachladnutiu a púpavy? Tie boli pre neho najlepšie kamarátky. Vedel si z nich uvariť med. A k tomu potreboval kvietky púpavy, cukor, vodu, citrón. Bol sa akurát pozrieť, či ich už dost' vykvitlo, kaktus niesol košík, Dundo kráčal vedľa neho, keď zrazu počul silný výkrik. Zastali. „Kto to môže byť?“ rozmýšľal Kolombín nahlas. „Možno niekto potrebuje pomoc. Podme sa pozrieť.“ Už, už chceli vykročiť, keď zbadali tri postavy s veľkými batohmi na chrbtoch. Rozhadzovali rukami, kričali, hádali sa o tom, že ktorí z nich uchmatol väčšiu korisť. „Zbojníci,“ zašepkal Kolombín. „Dundo, ľahni si, ja sa prikrčím, aby nás nezbadali.“ Tíško čakali, kým zbojníci neprešli. „Podme za nimi,“ navrhol kaktus, „aspoň uvidíme, či bývajú tu v lese, alebo tadial'to len prechádzajú.“ Rýchlo napredovali, až kým neprišli k veľkej, pestro pomal'ovanej maringotke. „Takže bývajú v lese,“ šepkal sklamaný Kolombín. „Musíme sa mať pred nimi na pozore, aby nezbadali, že tu bývame aj my.“ Vrátili sa a odvtedy vychádzali von, len keď to bolo nutné. Kolombín chodil nakupovať do mestečka sám. Ale aj tak im to nepomohlo. Asi o dva týždne, keď bol v mestečku trh, jeden zbojník sa tam zatúlal, chodil od stánku k stánku, natrčal uši a tak sa dozvedel o Kolombínovi a Dundovi. „Kapitán,“ volal, keď sa vrátil do maringotky, „tu v lese žije akýsi mládenec a má cvičeného leva, úplne krotkého.“ Kapitánovi, ktorého všetci volali Pišta, zasvietili oči. „Ten by sa nám zišiel. Ten by nám zarobil kopu peňazí!“ Musíme len vystrihnúť, kde presne to chlapčisko býva a keď nebude doma, jednoducho mu leva vezmeme.“ Od toho času celé dni behali po lese, až kým objavili Kolombínov strom. Vyčkali, kým odišiel, vyvalili dvere a vošli dnu. Dundo sa tak preľakol, až si ľahol na zem. Kaktus, ktorý stál na stole, chcel kričať, ale od strachu celkom stratil hlas. Len šepkal: „Čo tu chcete, choďte preč!“ Samozrejme, že okrem Dunda, ktorý mal dobrý sluch, ho nikto iný nepočul. Zbojníci sa poriadne rozosmiali, keď videli Dunda na zemi a Pišta hneď zavelil: „Ku mne!“ Dundo sa zdvihol a pomaly s trasúcimi sa nohami kráčal k nemu. Kaktus už nevedel, čo má robiť, hlas sa mu stále nevrátil, až mu zrazu čosi napadlo. „Dundo, strč labou do stola,“ šepkal. Dundo strčil kaktus sa zvalil a skotúlal sa rovno na Dunda. Tam sa mu zahrabal do hrivy, takže mu nebolo vidieť ani pichliačik. „Neboj sa, kamarát, niečo už vymyslím, ako zbojníkom ujdeme.“ Dundo sa trochu uspokojil a šiel poslušne so zbojníkmi. Tí sa dlho nezdržovali, pripevnili maringotku o traktor a fujazdili z lesa. „Kamaráti, už som tu,“ volá Kolombín zďaleka, keď sa vracal z nákupu. „Videl som, ako zbojníci odchádzajú, budeme mať poko...“ „Čo je to?!“ priskočil ku stromu. Dvere boli vyvalené a po kamarátoch ani stopy. „To boli určite zbojníci. Ukradli ich,“ lamentoval. „Čo si teraz počnem? Pôjdem ich hľadať, hoci aj na kraj sveta,“ rozhodol sa napokon.

Pedagogická reflexia

Po prečítaní a vypočutí spolu s deťmi vedíme diskusiu o ďalšom príbehu.

U: Aké bolo ročné obdobie, keď k nám opäť prišiel Kolombín?

D: Bolo teplejšie, bola jar, lebo rástli kvety.

U: Aké kvety našiel Kolombín na lúke, ako vlastne rastú a žijú kvety, čo potrebujú k svojmu životu? Pomenuj časti kvetu.

D: Podľa obrázkov menujú kvety, ktoré rástli na lúke, ešte raz deti zopakovali poznatky o podmienkach a spôsobe života rastlín.

Edukačné aktivity, ktoré slúžia k evalvácií a spätnej väzbe:

Práca s pracovným listom

Úloha: V pracovnom liste vyfarbiť len tie kvety, ktoré rástli na lúke, z ktorých mal Kolombín potešenie, radosť. Pomenuj ich.

Obrázok 10 Pracovný list

Zdroj: archív autora

Edukačná aktivita:

Hra na kvety

Deťom rozdáam obrázky kvetov, pozrú si ich, zavesia obrázok na krk, rubovou stranou navrch. Deti stoja v kruhu, uprostred stojí hádač bez kvetu. Deti chodia po obvode kruhu a hovoria : Chodil (meno dieťaťa) po stráni, odtrhol kvietok voňavý. Hádač ide opačným smerom, po skončení recitovania sa opýta jedného dieťaťa: „ Aké meno máš?“ Dieťa opisuje kvietok podľa farby, tvaru, na aké písmeno sa jeho kvietok začína. Keď hádač uhádne, dieťa mu zavesí kvietok lícnou stranou navrch, samo je ďalším hádačom. Hra sa opakuje podľa záujmu a je vhodné, ak sa vystriedajú všetky deti – kvietky.

Tento príbeh je vhodné zaradiť vtedy, ak sa deti učia o jari, o kvetoch. Ideálne učenie je formou zážitkového učenia, priamym pozorovaním na lúke – priamo v teréne.

Najstaršie deti v materskej škole majú dostatok poznatkov a skúseností z tejto oblasti. Pri pozorovaní rastlín je vhodné pracovať aj s detskými encyklopédiami tohto zamerania. Do tejto chvíle sme plnili úlohy a ciele z okruhu príroda, kognitívna oblasť. Ale príbeh som využila aj na upevňovanie kamarátstva, priateľstva. Literárnym rozborom textu – charakteristikou deja, deti pomenovali vlastnosti postáv, ktoré v príbehu vystupovali. Zbojníkov deti charakterizovali ako tých, ktorí robia problémy, nikto ich nemá rád, lebo prišli Kolombínovi ukradnúť Dunda a zobrali mu aj kaktus.

Kaktus bol v tomto príbehu kladný hrdina, pretože pošepkal Dundovi, čo má robiť, a tak išli spolu k zbojníkom a Dundo sa aspoň nebál. Ako najväčšieho a najlepšieho priateľa deti charakterizovali Kolombína, pretože stratených kamarátov išiel hľadať, chcel im pomôcť vrátiť sa späť.

Ako budú jeho dobrodružstvá pokračovať, dozvieme sa v nasledujúcej časti.

Z tohto príbehu sme si spolu s deťmi vyvodili ďalšie pravidlo. „ **Nikto si nemá brať to, čo mu nepatrí. Ak niečo od kamaráta chceme, tak si to poprosíme.**“ „**Neber si, čo ti nepatrí.**“

3.3 Kolombín a Anička

Plán výchovno – vzdelávacej činnosti

Okruh	Ja som
Oblasť	Perceptuálno-motorická
Obsahový štandard	Jemná motorika. Práca s rôznym materiálom.
Výkonový štandard	Zhotoviť výtvary z rozmanitých materiálov, vrátane odpadového (strihať, lepiť, tvarovať, uplatniť technickú tvorivosť) (ISCED 0 s.13).
Výchovno-vzdelávací cieľ	Rozvíjať cit pre statiku a konštrukciu, vhodne a tvorivo kombinovať rôzne pracovné techniky – strihanie, lepenie, modelovanie pri vytváraní priestorových produktov. V činnostiach hodnotiť svoje vlastné schopnosti, ale aj schopnosti druhých. - dieťa vhodne a tvorivo kombinuje rôzne pracovné techniky – strihanie, lepenie, modelovanie pri vytváraní priestorových produktov. - prejaví cit pre statiku a konštrukciu. - hodnotí slovne svoje vlastné schopnosti, aj schopnosti druhých.
Učebné zdroje	príbeh, obrázok, plastelína, , farebné papiere, krepový papier, drôtik, nožnice, lep, obrázky, básnička „Kaktus“
Stratégie	Pozorovanie, vysvetľovanie, manipulácia s predmetmi, porovnávanie, povzbudzovanie, pochvala, evalvácia.
Kompetencie	Kognitívne – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, predstáv, alebo myšlienok, uvedomuje si ich zmeny Učebné – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých Osobnostné – obhajuje seba a iných, chorých, osoby so zdravotným znevýhodnením, slabých a bezbranných. (ISCED 0, s.8-11).

Stretnutie s príbehom opäť začíname piesňou Kolombín a Lev. Čítanie príbehu začnem vyložením obrázku na tabuľu.

Obrázok 11 Ilustrácia 5

Zdroj: archív autora

U: Čo myslíte deti, s kým sa to stretol Kolomín?

D: Má novú kamarátku, lebo mu bolo smutno samému. Možno mu pomáha hľadať jeho stratených kamarátov.

U: No ako to bolo, počúvajte.

„Tento si už vybral Miško, tento Jožko, tento Janko...“ listovalo si v obrázkovej knižke dievčatko sediace v parku na lavičke. Zatvorilo knižku a vzdychlo si. „Prečo vzdycháš, Anička, stalo sa ti niečo?“ ozval sa vedľa nej známy hlas. Anička zdvihla hlavu. „To si ty, Kolombín? Ahoj. Nič sa mi nestalo, len sme sa včera s deťmi dohodli, že si vyrobíme rôzne kvietky. Každý povedal, čo bude robiť, len mne nič neprišlo na um. Vzala som si túto knihu, že si niečo pohľadám, ale všetky kvietky, čo sú v nej si už deti vybrali.“ „A čo takto kaktus?!“ navrhol Kolombín. „A to je čo?“ opýtala sa nechápavo Anička. „To je rastlina, ktorá rastie v ďalekej Amerike na suchých miestach, má veľké pichliače, a niekedy i zakvitne,“ vysvetľoval Kolombín. „U nás sa pestuje v kvetináčoch. Aj ja som jeden mal, ale niekto mi ho zobral,“ dodal smutne. „Takže nielen Dunda, ale i kaktus? Ideš ich oboch hľadať, však? Určite sa ponáhľáš, nechcem ťa zdržiavať.“ „Ale ja ti rád pomôžem.“ „Naozaj?“ potešila sa Anička. „Naozaj,“ usmial sa Kolombín. „Mám tu so sebou náhodou niekoľko obrázkov kaktusov, môžeš si ich pozrieť.“

Obrázok 12 Kaktusy

Zdroj: archív autora

Ak chceš, skús spraviť kaktus. A Kolombín popisoval a ukazoval Aničke, ako si môže urobiť z plastelíny kaktus.

„Zoberieme si plastelínu, vyformujeme telo kaktusu, a potom povytáhuje pichliače. Z krepového papiera si môžeme urobiť kvietok a drôtikom pripevniť na kaktus. A kvietok máme hotový,“ tešil sa Kolombín. Aspoň taký plastelínový mu pripomenul kamaráta, ale aj úlohu, akú si dal, že kaktus aj Dunda bude hľadať. Kolombín sa teda s Aničkou rozlúčil a pobral sa hľadať stratených kamarátov.

Pedagogická reflexia

U: Myslím si, deti, že tie kaktusy, ktoré Kolombín učil Aničku vymodelovať z plastelíny, môžu byť peknou ozdobou v našej triede. Čo by ste povedali na to, keby sme si takéto zhotovili, a potom si z nich urobili predajňu kaktusov?

D: Súhlasia. Deti samostatne modelujú a podľa pokynov vytvárajú kaktusy. Vznikli rôzne tvary, s rôznymi kvetmi. Úloha je primeraná veku, deti ju zvládli.

Na vopred určené miesto deti poukladali svoje kvety – vytvorili sme predajňu kaktusov. Tu sa nám otvára priestor, aby deti hodnotili svoju prácu, ale aj kvet, ktorý zhotovil jeho spolužiak. Deti si „kupovali“ kaktusy, vysvetľovali, prečo sa im páčil práve ten, ktorý si

vybrali. Najčastejšie odpovede boli: „Lebo ho urobil môj kamarát, mal pekný kvet, boli na ňom dlhé pichliače, bol pekný farebný.“ Medzi odpoveďami nezaznelo negatívne hodnotenie. Každý produkt bol vlastne originál. Aktivita u detí mala pozitívny ohlas, kaktusy si rady modelovali aj v priebehu ostatných dní.

Pri tejto aktivite mali všetky deti pocit úspechu, pretože všetky kaktusy sa „popredali.“ A čo náš Kolombín? Aby sa mu veselšie hľadali kamaráti naučili sme sa ešte aj báseň „Kaktus.“

Chytiť sa ma neskús, ja som prosím kaktus.

Moje ihly nešijú, obrastajú prériu.

Rôznym kvetom kvitnú si takmer všetky kaktusy.

Zdroj: archív autora

Aj v tejto časti projektu Keď si pomôžeme, veľa spolu dokážeme, sme si spolu s deťmi poukázali na význam kamarátstva a priateľstva. Nielen keď máme problém, potrebujeme kamaráta, ale aj keď sa chceme hrať, alebo si niečo zhotoviť, je dobré, ak sa máme s kým poradiť, dohodnúť. Každého to poteší, ak je jeho práca ocenená, ohodnotená a pochválená.

Z tohto príbehu máme ďalšie pravidlo. **„Váž si svoju prácu a úsilie, ale aj prácu a úsilie kamarátov.“** „Nikdy sa nepovyšuj, nikoho neponižuj.“

3.4 Kolombín a Martinko

Plán výchovno – vzdelávacej činnosti

Okruh	Ludia
Oblasť	Sociálno-emocionálna
Obsahový štandard	Základy empatie
Výkonový štandard	Zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým. (ISCED 0 21).
Výchovno-vzdelávacie cieľ	Postupne chápať, tolerovať a akceptovať ľudí chorých, s postihnutím, nevysmievať sa im, byť k nim priateľský a tolerantný. - dieťa toleruje, chápe a akceptuje ľudí chorých, s postihnutím tak, že sa im nevysmieva, je k nim priateľské.
Učebné zdroje	príbeh, obrázok,
Stratégie	Aktívne počúvanie, rozhovor, metóda rozboru situácie, evalvácia, autoevalvácia.
Kompetencie	Komunikatívne – vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky, názory. Sociálne – pomáha druhým s pomocou dospelého, aj samostatne. osobnostné – obhajuje seba aj iných, chorých, osoby so zdravotným znevýhodnením, slabých a bezbranných (ISCED 0, s.8-11).

Stretnutie s príbehom opäť začíname piesňou Kolombín a Lev.

Ako sa asi má náš Kolombín, čo asi robí, kde už zašiel a našiel svojich kamarátov? Ak sa chcete dozvedieť niečo viac, tak teda počúvajte.

„To je krása!“ nadchýnal sa Kolombín, obdivujúc zeleň lesa, vôňu ihličia a húb. „To je pravé leto. Je teplo, slniečko svieti, deti majú prázdniny, kúpu sa, hrajú, pomáhajú rodičom, jedia čerešne a jahody.“ Znova sa poobzeral okolo seba. „Tento les je priamo stvorený na prechádzky. Škoda, že som taký unavený a už sa pomaly stmieva, musím nájsť cestičku von a pohľadať si nocľah.“ Chvíľu rozmýšľal, ktorým chodníkom sa pustiť, keď tu spoza malinových kríkov vyšiel chlapec s košíkom húb.

Obrázok 13 Ilustrácia 6

Zdroj: archív autora

Kolombín sa potešil a hneď sa opýtal na cestu do najbližšieho mesta. Chlapec povedal, aby šiel s ním. A aké bolo Kolombínovo prekvapenie, keď došli na hrad. „Tu bývam. Som princ Martinko. Ak rodičia dovoľia, môžeš sa tu navečerať a vyspať.“ Rodičia dovoľili, a po večeri šiel Martinko ukázať Kolombínovi jeho izbu. „Ak nie si veľmi unavený, s niekým ťa zoznámim,“ vravel, keď vošli dnu. Privolať Hviezdoočku. Kolombín s údivom hľadel na motýlie dievčatko, ktoré ho s úsmevom privítalo. „Takže ty hľadáš svojich kamarátov, chceš im pomôcť. Aj nám sa stalo čosi podobné však, Martinko?“ „Povedzte mi o tom,“ prosil Kolombín a Martinko začal rozprávať.

Jedného dňa sme sa spolu vybrali na výlet. Prišli sme k veľkej, zelenej lúke, za ktorou sa týčili domy veľkých motýľov. Práve z nich vychádzali ich obyvatelia. Prileteli k Hviezdoočke a princovi, ktorý sa veľmi čudoval ich veľkosti, a srdečne sa s nimi zvitáli. Potom sa už začali chystať na príchod malých motýľov. Na lúku rozprestrelí pestrofarebné látky pre modráčikov, hnedáčikov, mlynárikov, pávie oká a iných. Martinko s Hviezdoočkou im usilovne pomáhali. O chvíľu bolo všetko hotové a na látky sa začali zletovať prvé motýle. Bolo ich stále viac a viac, až si konečne i ten posledný našiel svoje miesto. Slávnosť mohla začať. Z radu veľkých motýľov vystúpil ich kráľ so zlatou korunkou na hlave a začal hovoriť: „Milí hostia. Uplynul rok a my sa tu opäť stretáme. Som veľmi rád, že ste prišli, a zvlášť vítam teba, Martinko. Hviezdoočka nám o tebe veľa rozprávala. Cítte sa tu všetci ako doma a prajem vám príjemnú zábavu.“ Veľké motýle začali roznášať chutné koláčiky, ktoré každému výborne chutili a neskôr malé motýle predviedli program, čo si pripravili. Modráčiky spievali, pávie očka tancovali, hnedáčiky zahrli divadlo. Veľké motýle im tak silno tleskali, až ich boleli ruky. Na okraj lúky prišli muzikanti a začalo sa tancovať. Martinko sa veselo vykrúcal s Hviezdoočkou. „Milí hostia,“ znova vystúpil kráľ, „dovoľte mi, aby som vás pozval na prehliadku našej krajiny.“ Najprv sa šlo k motýlim domom. Steny z hrubšej a nábytok

z jemnejšej pavučiny pokrývali jagavé strechy z mesačných lúčov. Kráľovský zámok bol o niečo väčší ako ostatné domčeky a okolo neho sa vinul plot z nezábudiek. Všetko si poprezerali a pobrali sa ďalej, k ohňovému motýľovi. Leteli nad hustým lesom, až pristáli na čistinke. Ohňový motýľ ich už netrpezlivo vyčkával. Mal neobyčajné krídla z ktorých sa dymilo, a keď si na ne fúkol, začali horieť. Ponúkol ich kvetným džúsom a ukázal im svoj ohňový tanec. Vyletel vysoko do vzduchu, sklonil hlavu a niekoľkokrát fúkol na zem. Zo zeme vyšľahli farebné plamene – modrý, žltý, zelený a červený a motýľ začal po nich poskakovať a tancovať. Bolo to veľmi krásne. Nakoniec sa šlo, vlastne letelo do Bielych skál, kde žili skalné motýle. Krajina sa pod nimi postupne menila. Zmizol les, zmizla čistinka a na zemi pribúdalo čoraz viac kameňov a balvanov. Konečne sa pred nimi zabelela vysoká hora, zvaná Biele skaly. Na jej úpäti bol vchod do domu. Vleteli dnu. Ocitli sa v priestranej miestnosti, ale bola úplne prázdna. Nebol tam ani jeden skalný motýľ. „Kam sa všetci podeli?“, čudovali sa naše motýle. V tej chvíli vletel dnu zvláštny motýľ, celkom biely, ešte aj teličko mal ako sneh, a zvolal: „Našli ste ho?“ Vtom sa zháčil a chytil sa za hlavu. „My sme na vás celkom zabudli. Stratil sa nám jeden malý motýlik a nemôžeme ho nikde nájsť! Bojíme sa, či sa mu nestalo niečo zlé!“ Po jeho slovách nikto dlho nerozmýšľal, ale všetci vyleteli von a začali hľadať. Cestou stretávali ďalšie skalné motýle, všetky úplne biele. Martinko s Hviezdoočkou hľadali spolu, nazreli do každej špáry a diery. Zašli až pod horu a pokračovali v hľadaní. Rástlo tam niekoľko modrých šafranov a Martinko si všimol, že sa jeden z nich akosi čudne natriasal. „Hádám mu nie je zima?“, usmial sa. Podišli bližšie, Hviezdoočka opatrne rozhrnula lupienky a nazrela dovnútra. Spal tam zmiznutý motýlik. „Vstávaj,“ zavolala na neho. Motýlik sa zobudil, posadil sa, ale hneď zjajkol a chytil si krídelko. „Čo sa ti stalo?“ opýtala sa Hviezdoočka. „Natrhol som si krídelko na bodliaku,“ plakal motýlik, „keď som si pozeral jeho listy. Chcel som letieť naspäť domov, ale už som nevládal, tak som si tu ľahol, že si trochu odpočiniem, ale zaspal som.“ Motýlik sa snažil zatrepáť krídlom, ale zase zjajkol. „Nejde to, veľmi to bolí!“ „Neboj sa,“ chlácholila ho Hviezdoočka. „Ranu ti ošetrí pán doktor, hneď ťa k nemu zanesiem.“ Hviezdoočka poprosila Martinka, aby vyšiel na skaly a tam niekomu povedal, že motýlik sa našiel, a že ona s ním letí k lekárovi. Martinko ihneď začal liezť hore a tam povedal prvému motýľovi, ktorého stretol, čo sa stalo. Ten to hneď letel oznámiť ostatným. Keď princ došiel naspäť do obydľia skalných motýľov, Hviezdoočka sa práve vrátila s motýlikom aj s lekárom. Pán doktor ju pred všetkými pochválil, že sa správala veľmi múdro, keďže hneď malého pacienta zanesla k nemu, lebo o chvíľu by už bolo neskoro a krídelko by sa bolo odtrhlo. Motýlika dali do postielky, kde ihneď zaspal. Ostala pri ňom jeho mamka, ostatné skalné motýle šli ukázať hosťom krásy Bielych skál, a potom už nastal čas odchodu. Kráľ sa s malými návštevníkmi i Martinkom v mene celej krajiny rozlúčil, ešte raz poďakoval Hviezdoočke za záchranu motýľa a Martinkovi za to, že ho našiel.

„Bol to veľmi krásny príbeh,“ povedal Kolombín, ktorému bolo smutno za svojimi kamarátmi, ale bolo mu aj ľúto malého motýlika. Bol rád, že v lese stretol princa Martinka, lebo to bol veľmi dobrý chlapec.

Pedagogická reflexia

Po prečítaní textu nasledovala s deťmi analýza a rozhovor o príbehu.

U: Čo je spoločné v príbehu Kolombín a v príbehu O Martinkovi a Hviezdoočke?

D: Stratili sa im kamaráti.

U: Kolombín ešte svojich kamarátov nenašiel, ale pri hľadaní zažíva rôzne dobrodružstvá a stretnutia. Už stretol Aničku, ktorú naučil robiť kaktusy, teraz stretol

Martinka, ktorý mu pomohol tak, že ho z lesa zobral domov a porozprával mu príbeh. Prečo je dobré, že si pomáhame.

D: Niekedy, keď niečo nevieme a kamaráti nám pomôžu, sme šťastní.

Odpovede detí sa niesli v duchu vzájomnej pomoci, každý chcel každému pomáhať. Keďže naša trieda je heterogénna, deti aj v priebehu dňa úplne spontánne pomáhajú mladším. Heterogénne triedy v materských školách dávajú priestor k tomu, aby sa deti učili vzájomne tolerovať mladších, resp. starších. Deti majú dostatok príležitostí v hrách a v reálnych situáciách rešpektovať ostatných, prejavovať spoluprácu, ale aj možnosť vhodného sebaapresadenia.

Uvedený príbeh využívam aj na to, aby som deťom priblížila a poukázala na skutočnosť, že medzi nami žijú aj takí ľudia, ktorí sú postihnutí, ktorí sú iní ako my zdravé deti.

Spolu s deťmi sme si vymenovávali, v čom sa môžu líšiť, v čom sú iní. Keďže deti žijú v realite a postihnutí spoluobčania sú reálnou súčasťou života, deti vedia že sú ľudia, ktorí majú choré nohy a potrebujú vozík, že niektorí ľudia majú aj choré ruky, nepočujú, nerozprávajú, nevidia. Aby deti aspoň okrajovo zistili aké pocity majú asi takíto ľudia do edukačného procesu zaraďujem aktivity:

Pod', povediem ťa – deti si vytvoria dvojice, jeden má oči otvorené, druhý zatvorené (je akože nevidiaci). Dieťa s otvorenými očami ho prevedie pomedzi prekážky, okolo stolov, stoličiek.

Po ukončení nasleduje rozhovor zameraný hlavne na pocity dieťa, ktoré malo oči zatvorené. Deti konštatujú, že je to nepríjemný pocit, lebo nevidia, kam idú, keď do niečoho narazili, nevedeli sa tomu vyhnúť. Je im príjemnejšie a ľahšie, keď vidia a sami sa môžu rozhodnúť, kadiaľ chcú ísť.

Dokážem to jednou rukou? Princíp tejto aktivity spočíva v tom, že dieťa by malo všetky zadané úlohy zvládnuť jednou, akože zdravou rukou.

Obuť si topánku, obliecť sveter, chytanie, hádzanie lopty, vybrať si farbičky zo zatvorenej škatule a pod.

Aj pri tejto úlohe je cieľom, aby deti precítili pocity a možnosti ľudí, ktorí majú akékoľvek obmedzenie.

Pri analýze pocitov prevládali odpovede, že je lepšie a ľahšie, ak sme úplne zdraví a nemáme žiadne problémy.

Z príbehu, z aktivít sme si spoločne vyvodili ďalšie pravidlo v triede „**Nikdy sa nikomu za jeho postihnutie nebudem vysmievať, ak môžem, pomôžem.**“

3.5 Kamaráti – báseň

Plán výchovno – vzdelávacej činnosti

Okruh	Ja som.
Oblasť	Sociálno-emocionálna.
Obsahový štandard	Artikulácia hlások a hláskových skupín.
Výkonový štandard	Vyslovovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny (ISCED 0 s.18).
Výchovno-vzdelávací cieľ	Postupne chápať jednoduché obrazné prirovnania, jazykovo správne, prirodzene, výrazne, kultivovane a čo najsamostatnejšie prednášať veku primeranej básne. - dieťa vie vysvetliť jednoduché obrazné pomenovania.

	- správne, prirodzene, výrazne, kultivovane a čo najsamostatnejšie prednáša veku primeranú báseň.
Učebné zdroje	Báseň „Kamaráti“
Stratégie	Nácvik básne, pochvala, evalvácia, autoevalvácia.
Kompetencie	Komunikatívne : komunikuje osvojené poznatky Osobnostné : správa sa sebaisto v rôznych situáciách (ISCED 0, s.8-11).

Stretnutie s príbehom opäť začíname piesňou Kolombín a Lev.

Vonku je krásne, teplé slnečné dopoludnie. Anička sa v parku stretáva s ujom Marínom. „Už je to dávno, čo Kolombín odišiel, však, ujo Maríni?!“ „Veru, dávno, Anička,“ odpovedal pán riaditeľ dievčatku. „A veľmi nám chýba. Už sme mali i cirkusové vystúpenie, ale nikto nám tak netlieskal, ako on.“ „Aj za Dundom a kaktusom sa mi cnie,“ posmutnela Anička, „ktovie, či ich Kolombín nájde?!“ „To veru neviem. Ale aby som ťa trochu rozveselil, vymyslel som o nich básničku. Chceš ju počuť?“ „Veľmi rada, ujo Maríni,“ potešila sa Anička. „Teda počúvaj:“

Kamaráti

***V ďalekom a hustom lese
stojí jeden starý strom,
spev a smiech sa z neho nesie,
ktože asi býva v ňom?***

***Kolombín a kaktus s levom
žijú si tam v pokoji,
hrávajú sa zimou, letom,
nikto sa ich nebojí.***

***My sme traja kamaráti
vždy stojíme pri sebe,
keby sa z nás niekto stratil,
ostatní ho nájdeme.***

Zdroj: archív autora

„To je ale naozaj pekná básnička“ povzdychla si Anička. „A naozaj je o Kolombínovi a jeho kamarátstve. Už dlho chodí po krajine a hľadá svojich kamarátov.“ „Ujo Maríni ja by som sa rada naučila básničku, ale myslím si, že je ťažká, pretože ja nerozumiem, čo to znamená napríklad ...spev a smiech sa z neho nesie,...hrávajú sa zimou letom,...vždy stojíme pri sebe.“

Pedagogická reflexia

Po prečítaní už deti vedia, že nasleduje analýza textu. Keďže s príbehmi, rozprávkami sa deti v našej triede stretávajú veľmi často, vediem ich k aktívnemu počúvaniu, teda k počúvaniu s porozumením, analýza jednoduchých textov im nerobí problém. Spoločne dedukujeme význam slovných spojení a význam obrazných pomenovaní.

U:spev a smiech sa z neho nesie.

D: Z domčeka ďaleko počuť ich smiech a spev, keď fúka vietor, ich spev počuť po celom lese, je to ako ozvena, počuť to ďaleko, nemajú na domčeku dvere, tak je všetko počuť

U: ...hrávajú sa zimou letom.

D: Sú stále spolu, nevadí im, že je sneh a slnko, stále sa spolu hrajú, robia celý deň všetko spoločne.

U: ...vždy stojíme pri sebe.

D: Vždy sú spolu, pomáhajú si, sú to dobrí kamaráti, keď sa stratil Dundo s kaktusom, Kolombín ich hľadá, lebo chcú byť vždy spolu, lebo im je dobre.

U: Prečo ujo Maríni napísal báseň o kamarátoch?

D: Aby sa Anička rozveselila, aby nebola taká smutná, aby sa usmiala. Napísal ju aj preto, aby sa ju Anička naučila.

Akceptujem všetky odpovede detí.

Keďže cieľom tejto aktivity je nácvik básne a naučiť deti správne vyslovovať hlásky a hláskové skupiny, ďalej som sa venovala tejto problematike.

Z tejto edukačnej aktivity sme si vyvodili pravidlo: „**Problémy a smútok sa ľahšie riešia a prekonajú s úsmevom.**“

3.6 Cirkus a návrat

Plán výchovno – vzdelávacej činnosti

Okruh	Kultúra
Oblasť	Sociálno-emocionálna
Obsahový štandard	Voľná reprodukcia literárnych textov.
Výkonový štandard	Reprodukovať voľne ľudové a autorské rozprávky, príbehy (ISCED 0 s.25).
Výchovno-vzdelávacie cieľ	Podporovať utváranie pozitívnych medziľudských vzťahov, chápať, akceptovať, rešpektovať iných, nezištne pomáhať iným, uplatňovať zdravé sebavedomie a istoty v správaní. - dieťa prejaví pozitívne medziľudské vzťahy svojím správaním. - chápe, akceptuje a rešpektuje iných, pomáha im. - prejavuje zdravé sebavedomie a istotu vo svojom správaní.
Učebné zdroje	Príbeh, obrázky.
Stratégie	brainstorming, triedenie, interpretácia zistení, rozhovor, analýza, evalvácia, autoevalvácia, hranie rolí
Kompetencie	Osobnostné – uvedomuje si vlastnú identitu Sociálne – pozerá sa na svet aj očami druhých Kognitívne – odôvodňuje svoje názory, prejavuje postoje, vyslovuje jednoduché úsudky. (ISCED 0, s.8-11).

Stretnutie s príbehom opäť začíname piesňou Kolombín a Lev.

Bola jeseň. Zo stromov opadalo posledné žlté lístie, v pivniciach na poličkách vedľa seba ležali jablká, hrušky, mrkva, cibulka i kaleráb, pod poličkami vo vreciach zemiaky,

v kuchyniach voňal slivkový, ríbezľový i marhuľový lekvár, kapusta kysla v sudoch a deti si púšťali šarkanov. Ako huby po daždi v rôznych mestách vyrastali cirkusové stany a deti sa už tešili na klaunov, zvieratká i jazdy na koníkoch.

„Veľké cirkusové predstavenie. Strašný lev – Ostrý pazúr – predvedie svoje umenie. Začiatok – dnes o piatej,“ bolo napísané na desiatkach plagátov, ktoré ktosi vylepil v jednom malom mestečku. Ľudia sa pri nich pristavovali a zvedavo čítali. Už o štvrtnej stál dlhý rad pred pokladňou cirkusu a onedlho bol plný až na prasknutie.

Obrázok 14 Ilustrácia 7

Zdroj: archív autor

Presne o piatej vstúpil do manéže obkolesenej železnými mrežami riaditeľ v dlhom čiernom fraku a s vysokým klobúkom. Nebol to nik iný, ako zlodej Pišta. Klaňal sa na všetky strany a vravel: „Milí páni a milé dámy. Uvidíte, čo ste ešte nevideli, zažijete, čo ste ešte nezažili. Ostrý pazúr, zúrivý a divoký lev, ktorého som skrotil ja sám, vám ukáže veci, nad ktorými budete všetci žasnúť.“ Pišta zatlieskal, dvierka na železných mrežiach sa otvorili a nimi vošiel do manéže Dundo.

Obrázok 15 Ilustrácia 8

Zdroj: archív autora

Zbojníci s ním nacvičili rôzne čísla, zmenili mu meno, aby sa Kolombín o ňom náhodou nedozvedel a dnes ho chceli po prvýkrát predstaviť publiku. „Pokloň sa!“, rozkázal Pišta. Dundo sklonil hlavu a obecenstvo začalo tliekať. „A teraz, Ostrý pazúr...“, chcel pokračovať. „Ja nie som Ostrý pazúr!“ prerušil ho lev, teda nie lev, ale hovoriaci kaktus, ktorému sa len včera vrátil hlas a dobre si premyslel, čo dnes urobí. Jednoducho bude za leva rozprávať! Všetci diváci až zhĺkli od úžasu: Hovoriaci lev?! To tu ešte nebolo! „Nie som Ostrý pazúr,“ pokračoval kaktus, „som Dundo a patrím Kolombínovi. Ukradli ste ma a mysleli ste si, že to nechám len tak, ale to sa mýlite! Ja sa viem poriadne nazúriť!“ „Dundo, dvihni labu a otvor papuľku“, tíško mu prikazoval kaktus. Dundo poslúchol a kaktus začal revať, najsilnejšie, ako len vládol. Pišta vyletel z manéže a potom aj z cirkusu ako strela a za ním aj obaja jeho kumpáni

Obrázok 16 Ilustrácia 9

Zdroj: archív autora

Ľudia povstávali zo sedadiel a dychtivo sledovali, čo bude ďalej. „Stačí, Dundo, sadni si,“ šepkal kaktus. „Vy, ľudkovia, za nič nemôžete,“ vrazil zase nahlas. „Zaplatili ste si vstupné, ja vám ukážem, čo všetko viem a vrátim sa, odkiaľ som prišiel. Súhlasíte?“ „Áno, áno,“ kričali diváci. Dundo potom na kaktusov príkaz preskakoval obruče, vyskakoval do výšky, krútil sa dookola, triafal loptu do koša a robil všelijaké veselé kúsky. „Teraz sme konečne voľní,“ vykrikol kaktus, keď vyšli z cirkusu za obrovského potlesku všetkých prítomných. Dundo sa rozbehol a bežal a bežal a bežal...

„Ach, jaj,“ vzdychal nešťastný Kolombín, ktorý sa po márnom hľadaní vrátil na chvíľu domov. „Už vás asi nikdy neuvidím, kamaráti. Kde ste sa podeli? Pýtal som sa už hocikoho, prešiel som možné i nemožné miesta, ale nikto o vás nepočul. Ale ja to nevzdám! Len čo si trochu oddýchnem, pôjdem znova do sveta!“, povedal si odhodlane. „Ale kde vás hľadať?“ Sadol si na stoličku a podoprel si hlavu rukami. „Asi sa rozplačem,“ a prvá slzička sa mu začala kotúľať po líci, za ňou druhá, tretia....

„Kolombín!“, začul zrazu známy hlas. Vyskočil zo stoličky a utekal k dverám. Dundo s kaktusom na hlave sa k nemu rútil obrovskými skokmi a až skučal od radosti. Začal Kolombínovi lízať ruku a ten ho jemne hladil po srsti. „Tak ste sa predsa len vrátili, milí moji. Hľadal som vás, ale nikto o vás nič nevedel. Kde ste boli, čo sa vlastne stalo?“ Kaktus mu všetko pekne vyrozprával od začiatku do konca. „Taký som rád, že sme opäť všetci spolu. Už nikdy sa nerozlúčime,“ tešil sa Kolombín. „Veru, nikdy,“ povedal kaktus celý natešený. Kolombín pre kamarátov priniesol veľkú misu s ovocím, a zotrel si poslednú slzičku. Ale to už bola slzička radosti.

Obrázok 17 Ilustrácia 10

Zdroj: archív autora

Pedagogická reflexia

Skončil sa príbeh o Kolombínovi, Dundovi a kaktuse. Kamaráti prešli rôznymi dobrodružstvami, nakoniec sa našli a boli šťastní.

U: Čo zažil Kolombín keď išiel hľadať kamarátov.

D: Najprv išiel jarnou lúkou a spoznával jarné kvietky. Potom stretol Aničku, ktorej pomohol vymodelovať kvietok, ďalej stretol Martinka, ktorý mu rozpovedal príbeh o malom chorom motýlikovi, možno počul aj Aničku ako sa učila o ňom a jeho kamarátoch báseň a nakoniec sa stretol so svojimi kamarátmi, ktorých hneď na začiatku ukradli zbojníci.

Takto sme si, pomocou obrázkového materiálu spolu zopakovali aký mal príbeh o Kolombínovi príbeh.

Deti ešte voľne reprodukovali posledný príbeh.

U: Čo robili Dundo a kaktus, keď boli so zbojníkmi?

D: Cvičili ich do cirkusu, aby mohli vystupovať a tak zarobiť pre zbojníkov peniaze.

U: Kto komu pomohol?

D: Kaktus pomohol levovi, lebo už vyzdravel a mohol už rozprávať, on dával povely levovi, a tak Pištu vystrašili.

Ale divákom všetko predviedli, pretože si za cirkus zaplatili, tak aby aj niečo videli.

U: Kde sa všetci kamaráti stretli?

D: Všetci sa stretli doma, lebo doma nás vždy niekto čaká. Kolombín im pripravil ovocnú hostinu a boli šťastní.

Keďže každý príbeh bol zakomponovaný do jednotlivých ročných období, môžeme projekt využiť aj na charakteristiku typických znakov ročných období.

Príbeh ostal otvorený, pretože nevieme, čo sa stalo so zbojníkmi. Tu vzniká priestor na ďalšiu aktivitu, ďalej rozvíjať príbeh. Napríklad zbojníci mohli niekoho stretnúť, kto ublížil im, aby pocítili, aké to je, keď sa ubližuje, zbojníci sa možno tak zľakli „zúrivého“ leva, takže hľadali cestu a spôsoby ako sa polepšiť. Ale to už je ďalší námet na príbehy pre deti.

Z príbehu sme dedukovali posledné pravidlo, ktoré z tohto projektu vyplýva pre život: **„V živote je lepšie byť trpezlivý, čestný a spravodlivý ako klamár a zbojník. Keď budeš ako Kolombín, Dundo alebo kaktus, budeš mať veľa kamarátov. Keď si spolu pomôžeme, veľa spolu dokážeme.“**

Ciele a úlohy prierezovej témy osobnostný a sociálny rozvoj dieťaťa neplníme len v jednotlivých aktivitách, ale v priebehu celého pobytu dieťaťa v materskej škole. Ukončením aktivity sa predsa nekončí výchova. Všetky vzniknuté situácie spolu s deťmi riešime. Ako spätná väzba mi slúžia hry a činnosti detí a prípadné vzniknuté konfliktné situácie. Pri vzniknutých situáciách deti vediem k tomu, aby sa ich snažili vyriešiť samy, snáď aj podľa pravidiel triedy. Môžem konštatovať, že pravidlá v teoretickej rovine ovládajú perfektne, ale praktické uplatňovanie im robí problém. Keďže je to predškolský vek, rešpektujem, ich vekové osobitosti, kapacitu ich myslenia a príčinného správania, ale primerane veku deťom pomáham zorientovať sa v princípoch a pravidlách života.

S projektom Keď s pomôžeme veľa spolu dokážeme sa mi pracovalo veľmi dobre. Nakoľko to boli príbehy, ktoré deti ešte nepoznali, boli pre nich pútavé a na stretnutie s Kolombínom sa vždy tešili. Všetky zaznamenané odpovede detí sú autentické, predkladané aktivity overené v praxi. Pieseň môžeme využiť aj na hudobno-pohybovú hru.

4 ODPORÚČANIE PRE PRAX

Prítomnosť detí nás obohacuje, robí nás šťastnými, lepšími. Deti sú nežné, čestné, originálne, spontánne, plné nadšenia. Keď s nimi žijeme, môžeme rásť. Môžeme si rozvíjať zmysel pre humor, trpezlivosť, môžeme prehlbovať múdrosť srdca, učiť sa nachádzať poklady ukryté v banálnej každodennosti, môžeme dokonca prepísať náš vlastný život, otvoriť sa šťastiu.

Celé generácie ľudí sa snažia pre svoje deti vytvárať taký svet, aby sa im v ňom lepšie žilo. Tí, ktorí si myslia, že uskutočniť a vytvoriť taký svet znamená zabezpečiť deťom peniaze, autá, kariéru, domy si začínajú uvedomovať, že to vždy nejde. Avšak tí, ktorí si myslia, že uskutočniť tento svet možno iba tak, že deťom vštepíme pozitívne vlastnosti a hodnoty, zisťujú, že je to reálne. Každý z nás môže dať deťom vlastnosti a hodnoty, ktoré sformujú ich život tak, že to bude mať pozitívny vplyv na celé generácie a celú spoločnosť.

Predkladaná overená pedagogická skúsenosť ponúka pedagógom predprimárneho vzdelávania možnosť, ako navodiť a vytvárať podmienky, ktoré budú tieto vlastnosti a hodnoty rozvíjať a nie ich ničieť.

Z projektu, príbehov sme spolu s deťmi vyvodili pravidlá:

- „Ak si budeme navzájom pomáhať, budeme všetci v našej triede kamaráti, a všetci sa tu budeme mať dobre. Je pekné a správne, ak sa k sebe správame tak, ako chceme, aby sa ostatní správali k nám. Potom nám je v materskej škole dobre.“
- „Nikto si nemá brať to, čo mu nepatrí. Ak niečo od kamaráta chceme, tak si to poprosíme.“ „Neber si, čo ti nepatrí.“
- „Váž si svoju prácu a úsilie, ale aj prácu a úsilie kamarátov.“ „Nikdy sa nepovyšuj, nikoho neponižuj.“
- „Nikdy sa nikomu za jeho postihnutie nebudem vysmievať, ak môžem, pomôžem.“
- „Problémy a smútok sa ľahšie riešia a prekonajú s úsmevom.“
- „V živote je lepšie byť trpezlivý, čestný a spravodlivý, ako klamár a zbojník. Keď budeš ako Kolombín, Dundo alebo kaktus, budeš mať veľa kamarátov. Keď si spolu pomôžeme, veľa spolu dokážeme.“

Pri práci s týmto projektom odporúčam:

Pri sprostredkovaní jednotlivých príbehov brať do úvahy aj ročné obdobie, ktorom sa dej odohráva – prvý príbeh v zime, druhý a tretí príbeh na jar, štvrtý a piaty v lete a šiesty v jeseni.

Rešpektovať vekové a individuálne osobitosti dieťaťa predškolského veku časová dotácia na jednotlivé aktivity maximálne cca 30 – 40 minút.

Pri vyvodzovaní pravidiel a následnom upevňovaní a dodržiavaní, používať ilustrácie k príbehom. Mať ich na jednej nástenke, pri porušení pravidla opätovne sa vrátiť k formulácii a definovaniu pravidiel.

ZÁVER

Keďže sme ľudia mysliaci a uvažujúci, sme schopní si svoju ľudskosť a identitu budovať a výchovou ovplyvňovať. Správne ovplyvňovať život deťom si vyžaduje vyspelého dospelého, ktorý sa vie správne zorientovať v spleti životných právd a životných hodnôt, ktorý vie do svojho konania a správania pretaviť a celým svojim jestvovaním rozdávať úctu, dôveru, trpezlivosť, mierumilovnosť, zmysel pre krásu, umenie, poriadok a sebadisciplínu spoľahlivosť, láskavosť, empatiu a lásku, nadšenie a spontánnosť, odvahu a vytrvalosť, talent, ambície, vôľu, charakter a identitu. Ak všetko to odovzdáme nám zvereným deťom, vychováваме najlepšie deti na Zemi. Vychováваме plnohodnotnú osobnosť. Aj napriek všetkým dobrým zámerom ustavične hľadáme riešenie, ako zareagovať na vzniknuté situácie. Každým svojim výberom reakcií ovplyvňujeme život dieťaťa. Mylné sú názory, že vychovávať znamená prevziať všetku zodpovednosť, rozhodovať sa namiesto detí, riešiť ich problémy a ustavične usmerňovať ich správanie. Pri výchove musíme byť aktívnejší, nie iba pasívne reagovať. Je pomerne jednoduché zaviesť v triede aký – taký poriadok a vyžadovať si jeho bezhlavé dodržiavanie. Aktívna výchova je výchova srdcom, ktorá sa pozitívne prejavuje v každodennom styku s deťmi v triede, ale aj mimo nej. Umožňuje pochopiť, že v každej situácii sa môžeme rozhodnúť niekoľkými spôsobmi, no niektoré sú obmedzujúce, iné otvárajú možnosti. Spôsob výchovy má zásadný vplyv na to, čo si deti o sebe myslia, ako sa rozvíja ich schopnosť myslieť, rozhodovať sa, konať a ovládať svoj život.

Práca učiteľa v materskej škole nekončí odchodom z pracoviska. Každý dobrý a zainteresovaný učiteľ o svojej práci premýšľa, chce a túži svojim zverencom odovzdať len to najlepšie, čím sám disponuje.

Myslím si, že aj ja patríam medzi nich. Nikdy nie som ľahostajná k problémom mojich detí. Vždy som v triede pre ne. Čo môžem z praxe konštatovať, deti k svojej spokojnosti nie vždy potrebujú len veľké množstvo hračiek, interaktívne pomôcky. Oveľa radšej sa pri učiteľke pristavia a komunikujú. Niektorí len počúvajú, o čom sa rozprávam s druhými deťmi. Deti potrebujú aktívneho dospelého, ktorý berie vážne ich radosti aj starosti. Preto veľmi rada vymýšľam, a aj spolu s deťmi, konštruujeme a konšpirujeme, čo by sa stalo keby..., ako to mohlo skončiť..., ako to môžem napraviť.

Neľutujme čas a nepremeškajme dobu, kedy deti ešte chcú byť s dospelými, neničme budúcnosť našich detí, ale pestujme v nich vlastnosti a hodnoty, ktoré sú trvalé.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. CEJPEKOVÁ, J. 2001. Pedagogika predškolského veku. Banská Bystrica 2001. ISBN 80-8055-497-9
2. GAJDOŠOVÁ, E. – HERÉNZIOVÁ, G. 2002. Škola rozvíjania emocionálnej inteligencie žiakov. Bratislava. Príroda, 2002. ISBN 80-07-01177-3
3. KOLEKTÍV AUTOROV. 2011. Metodika predprimárneho vzdelávania. Partizánske EXPRESPRINT, 2011. ISBN 978-80-968777-3-7
4. KOSOVÁ, B. 2000. Rozvoj osobnosti žiaka. Prešov. Rokus, 2000. ISBN 80-968452-2-5
5. KOSOVÁ, B. – KASÁČOVÁ, B. 2007. Základné pojmy a vzťahy v edukácii. Banská Bystrica. Pedagogická fakulta UMB, 2007. ISBN 978-80-8083-535-5
6. MERTIN, V.-GILLERNOVÁ, I. (Eds.). 2003. Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha. Portál, 2003 ISBN 80-7178-799-X
7. SOBOTOVÁ, J. a kol. 2013. Predškolská príprava detí v materskej škole a v rodine. MONTANEX SK, s.r.o. 2013. ISBN 978-80-7225-386-7

Internetové zdroje

1. Kolektív autorov. 2008. Štátny vzdelávací program. ISCED 0 predprimárne vzdelávanie ŠPU, Bratislava. 2008. Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/Statny-vzdelavaci-program-pre-materske-skoly-ISCED-0.alej>